

Eerste Herstelplan financiën gemeente Woudenberg 2021

*Om tot een sluitende begroting te komen in
2023*

Gemeente Woudenberg

Inhoudsopgave

	Pagina
Samenvatting	3
Hoofdstuk 1. Inleiding	4
Hoofdstuk 2. Samenvatting van de cijfers	6
Hoofdstuk 3. Herstelmaatregelen	8

Samenvatting

De gemeente Woudenberg is eind 2020 onder preventief toezicht gesteld door de provincie Utrecht. De gemeente kreeg van de provincie drie opdrachten:

1. Uiterlijk bij de kadernota 2022 een herstelplan vast te stellen;
2. In dit herstelplan voldoende aannemelijk te maken dat het structurele en reële evenwicht vanaf 2023 wordt hersteld en blijft;
3. Duidelijk te maken hoe de gemeente ervoor zorgt dat het weerstandsvermogen op orde komt dan wel blijft.

De afgelopen maanden is door de gemeente en de samenleving een start gemaakt met de uitvoering van bovengenoemde opdrachten. Het resultaat is een Eerste Herstelplan financiën gemeente Woudenberg 2021, dat de basis vormt voor de begroting 2022-2025.

Eind vorig jaar liet de begroting 2021-2024 voor alle jaren een tekort van € 0,7 miljoen zien. Dit Eerste Herstelplan moet gezien worden als eerste stap richting een gezonde financiële huishouding van de gemeente. De voorgestelde herstelmaatregelen gaan gepaard met veranderingen en pijn op meerdere fronten. Dat realiseert het college zich. Tegelijkertijd is ingrijpen noodzakelijk. De gemeente Woudenberg wordt alleen financieel gezond door orde op zaken te stellen. Er moeten keuzes gemaakt worden. Waarop kan bespaard worden? Hoe kunnen we inkomsten verhogen? In dit herstelplan stelt het college diverse keuzes over de periode 2022 tot en met 2025 voor.

1. Inleiding

Algemeen

Gemeente Woudenberg verkeert in financieel zwaar weer. Tekorten lopen op door overschrijdingen binnen het sociaal domein. De coronacrisis versterkt de zorgen en onzekerheid. Een nieuw kabinet moet nog gevormd worden. De komende jaren zijn er stevige opgaven op het gebied van klimaat, energie en omgevingswet. Daarnaast spelen zaken als de herijking van het Gemeentefonds, een mogelijk ander belastingstelsel en meer regionale financiering. Dit alles gaat ten koste van bestuurlijke ambities en maatschappelijke opgaven.

Woudenberg is hierin echter niet uniek. Veel gemeenten kampen met vergelijkbare problematiek. Dit is ook de reden geweest dat de provincie Zuid-Holland organisatieadviesbureau Berenschot de opdracht heeft gegeven onderzoek te doen de financiële positie en beleidsruimte van gemeenten in Zuid-Holland. Dit is een interessant onderzoek waarin helder wordt beschreven in welke situatie gemeenten verkeren en onderkennen zij drie reële, niet te negeren, risico's voor gemeenten. De beschreven situatie en risico's zijn voor Woudenberg herkenbaar. Zodoende is in bijlage 1 een korte samenvatting van dit onderzoek opgenomen.¹

Financiële scan provincie Utrecht

De financiële scan is onderdeel van het programma Sterk Utrechts Bestuur. De provincie wil gemeenten ondersteunen op het gebied van slagkracht en het openbaar bestuur en biedt daarom verschillende instrumenten aan. Eén van deze instrumenten is de financiële scan. Om te onderzoeken of de financiële scan meerwaarde heeft voor gemeenten, is de provincie een pilot gestart en konden vier gemeenten binnen de provincie Utrecht van de mogelijkheid gebruik maken om een financiële scan te laten uitvoeren.

Woudenberg heeft dankbaar gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. De scan geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente en in de risico's en de kansen. De uitkomsten kunnen worden gebruikt als ondersteuning bij het formuleren van toekomstig (financieel) beleid. Eind april 2021 is de Woudenbergse financiële scan afgerond en in bijlage 2 treft u de eindrapportage aan. Op 20 mei 2021 heeft de provincie Utrecht de uitkomsten van deze financiële scan aan de raad gepresenteerd.

In de financiële scan is een aantal bevindingen en aanbevelingen opgenomen. Deze worden verwerkt in een Plan van Aanpak Financiële Scan. In het Plan van Aanpak Financiële Scan zal inzichtelijk worden gemaakt hoe de bevindingen en aanbevelingen worden opgepakt en binnen welk tijdsbestek.

VNG-visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein

In april 2019 heeft de gemeente Woudenberg zich aangemeld voor een onderzoek door de VNG-visitatiecommissie naar de financiële beheersbaarheid van het sociaal domein. In juni 2020 heeft hiervoor een selectiegesprek plaatsgevonden en aansluitend werd bekend dat Woudenberg voor een dergelijk onderzoek geselecteerd is. In het najaar van 2020 hebben in dit kader meerdere bestuurlijke en ambtelijke gesprekken plaatsgevonden. In maart 2021 is de rapportage definitief geworden en aan de raad gepresenteerd.

Naast een beschrijving van de huidige Woudenbergse situatie zijn in deze rapportage de bevindingen van de commissie beschreven en heeft de commissie aanbevelingen gedaan ten aanzien van de onderwerpen waarin Woudenberg zich naar haar mening verder kan ontwikkelen. De komende periode gebruiken wij om de aanbevelingen uit deze rapportage van de VNG-visitatiecommissie te verbinden aan de uitkomsten van de bezuinigingsdialoog, de aangepaste analyse zorggebruik en zorgkosten alsmede de evaluaties van Coöperatie de Kleine Schans. Hieruit volgt één Plan van Aanpak Sociaal Domein waarmee we de komende jaren aan de slag gaan.

Preventief toezicht provincie Utrecht

Aan de hand van de begroting 2021 en de jaarrekening 2019 heeft de provincie Utrecht geoordeeld dat de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en is de gemeente Woudenberg per 1 januari 2021 onder preventief toezicht van de provincie geplaatst.

¹ In dit Eerste Herstelplan wordt op diverse onderdelen verwezen naar bijlagen. Dit zijn de bijlagen welke bij de kaderbrief 2022-2025 (met kenmerk Z.331999 / D.211361) gevoegd zijn.

De provincie heeft de gemeente vervolgens de volgende opdracht gegeven:

- Uiterlijk bij de kadernota 2022 een herstelplan vast te stellen;
- In dit herstelplan voldoende aannemelijk te maken dat het structurele en reële evenwicht vanaf 2023 wordt hersteld en blijft;
- Duidelijk te maken hoe de gemeente ervoor zorgt dat het weerstandsvermogen op orde komt dan wel blijft.

Herstelplan

In het document, dat voor u ligt, is het Eerste Herstelplan uitgewerkt. Het Eerste Herstelplan moet gezien worden als eerste stap richting een gezonde financiële huishouding van onze gemeente. In het herstelplan wordt een financieel beeld gegeven van de cijfers over 2022 tot en met 2025 en de herstelmaatregelen die nodig zijn om de begroting weer structureel en reëel in evenwicht te krijgen.

Wij stellen u voor om dit Eerste Herstelplan financiën gemeente Woudenberg 2021 vast te stellen. Dit zodat de verschillende vervolgstappen in gang gezet kunnen worden, de aanvullende herstelmaatregelen (al dan niet als stelpost) verwerkt kunnen worden in de begroting 2022 en het Herstelplan ter beoordeling aan de provincie Utrecht kan worden voorgelegd.

Leeswijzer

Hierna is in hoofdstuk twee een samenvatting van de cijfers opgenomen met daarbij een korte toelichting op gehanteerde uitgangspunten. Verder is na vaststelling van de begroting 2021 door de gemeenteraad een omvangrijke bezuinigingsoperatie ingezet. In hoofdstuk twee is ten aanzien van de verschillende onderdelen een (korte) beschrijving opgenomen. Vervolgens wordt in hoofdstuk drie ingegaan op de herstelmaatregelen die het college voorstelt. Het totale pakket aan maatregelen moet leiden tot een begroting welke vanaf 2023 weer structureel en reëel in evenwicht is.

2. Samenvatting van cijfers

In bijlage 11 Financieel beeld 2022-2025 zijn de op dit moment bekende mutaties ten opzichte van de primitieve begroting opgenomen en kort inhoudelijk toegelicht. Dit geeft het volgende beeld:

Tabel 2.1

	2022	2023	2024	2025
Saldo primitieve begroting 2022-2025	-702.000	-725.000	-761.000	-761.000
Mutaties Financieel Beeld 2022-2025 (<i>indexering alleen voor 2022 verwerkt</i>)	-186.097	-196.549	75.416	155.146
Voorlopige begrotingsresultaten	-888.097	-921.549	-685.584	-605.854

Gehanteerde uitgangspunten

Een belangrijk uitgangspunt bij het opstellen van de begroting is dat Woudenberg bij het eerste begrotingsjaar een indexering toepast en bij de overige begrotingsjaren niet. Dit houdt in dat bij het opstellen van de begroting de budgetten voor het eerste jaar worden bepaald op basis van het bestaande budget inclusief een eventuele aanpassing als gevolg van beleidsontwikkelingen en/of indexering (loon- en prijsstijging). De budgetten in de jaren erna zijn in principe hetzelfde als het budget van het eerste jaar; een verwerkte indexering wordt in de jaren erna niet nogmaals toegepast. Deze methodiek is zowel aan de uitgavenkant als de inkomstenkant van de begroting toegepast.²

Bezuinigingsdialoog programma 1 Samenleving

Bij de besluitvorming omtrent de begroting 2021-2024 heeft de raad besloten te starten met een bezuinigingsdialoog over programma 1 Samenleving en deze opbrengsten als taakstelling te verwerken in de meerjarenbegroting 2022-2024. Gelijktijdig met de behandeling van dit Eerste Herstelplan financiën gemeente Woudenberg 2021 ligt het Witboek bezuinigingsdialoog 2020-2021 ter besluitvorming voor aan de raad (bijlage 8 en 9). De potentiële opbrengst van de bezuinigingsdialoog is afhankelijk van de besluitvorming door de raad en daarom niet verwerkt in het Financieel beeld 2022-2025.

Ambtelijke inventarisatie programma 2 tot en met 4

In bijlage 10 Ambtelijke inventarisatie 2021 beleidsprogramma's 2 tot en met 4 is de door de raad bij de behandeling van de begroting 2021-2024 gevraagde presentatie over de bezuinigingsmogelijkheden in de programma's 2 tot en met 4 opgenomen. De raad heeft bij de behandeling van de begroting 2021-2024 aangegeven deze presentatie af te wachten voordat zij een besluit neemt over de aanpak. Daarom is destijds geen financiële opgave vastgesteld voor de beleidsprogramma's 2 tot en met 4 en is in dit kader niets in het Financieel beeld 2022-2025 opgenomen.

Taakstellende bezuiniging programma 5 Dienstverlening

Op 29 oktober 2020 heeft de gemeenteraad het college de opdracht gegeven om een taakstellende bezuiniging te realiseren binnen Programma 5 Dienstverlening met een opgave van € 35.000 in 2022 oplopend naar € 100.000 in 2024. Dit sloot aan bij de door de gemeenteraad aangenomen motie van 2 juli 2020.

In de periode van november 2020 tot maart 2021 heeft een analyse plaatsgevonden van de producten en budgetten in programma 5 Dienstverlening. Alle budgetten zijn tegen het licht gehouden. De bezuiniging van € 35.000 in 2022 oplopend naar € 100.000 in 2024 wordt als volgt gerealiseerd:

² In de Begroting 2021-2024 is dit voor een aantal specifieke budgetten nog anders. Zo lopen de bedragen voor de budgetten van sport en de bibliotheek in de meerjarenbegroting op als gevolg van toegepaste jaarlijkse indexering. Hier tegenover staat dat de extra inkomsten voor OZB zijn doorgerekend en inclusief indexering in de begroting zijn verwerkt. Naar aanleiding van hetgeen besproken tijdens de raadsvergaderingen omtrent de Begroting 2021-2024 is dit bij deze Kaderbrief 2022-2025 in het Financieel beeld 2022-2025 gecorrigeerd. Het voornoemde uitgangspunt dat alleen de budgetten voor het eerste jaar geïndexeerd worden, wordt vanaf nu voor alle budgetten in de begroting gehanteerd.

Tabel 2.2

Product / jaar	2022	2023	2024	2025
<i>Bedrijfsvoering strategisch</i>				
Schrappen budget intensiveren regionale samenwerking	15.000	15.000	15.000	15.000
<i>HRM</i>				
Gefaseerde afname personeelskosten tot 1 fte minder in 2024	15.000	45.000	70.000	70.000
<i>Vastgoed beheer</i>				
Verhoging huuropbrengsten / verlaging kosten vastgoed	5.000	10.000	15.000	15.000
Totale bezuiniging	35.000	70.000	100.000	100.000

Omdat de uitwerking van deze bezuiniging geen besluit van de raad vraagt, is deze bezuiniging al financieel verwerkt in het Financieel beeld 2022-2025 en daarmee in de voorlopige begrotingsresultaten van tabel 2.1. Hierna volgt een inhoudelijke toelichting op de betreffende bezuinigingen.

Product bedrijfsvoering strategisch

Bezuiniging van € 15.000 door budget intensiveren regionale samenwerking te laten vervallen en inzet op te lossen binnen de huidige capaciteit.

Product HRM

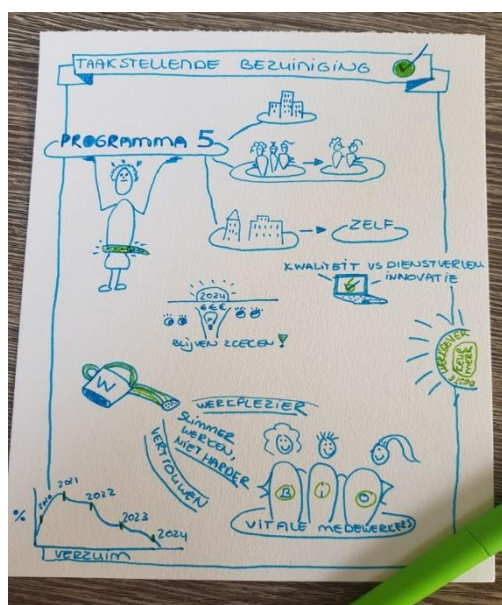
Vanuit dit product wordt een bezuiniging gerealiseerd op de kosten voor HRM. Concreet wordt ingezet op preventie van verzuim. De gemeente Woudenberg heeft een relatief lagere formatie om haar taken uit te voeren (minder medewerkers) ten opzichte van referentie-gemeenten. Ook blijkt uit de financiële scan van provincie Utrecht dat de overhead relatief laag is. Een besparing oplopend naar 1 fte in 2024 is haalbaar door geleidelijke afbouw. Het realiseren van de bezuinigingen in de programma's 1 tot en met 4 vragen in de eerste jaren inzet van de ambtelijke organisatie om de ombuigingen te realiseren.

Product vastgoedbeheer

Analyse van het beheer, gebruik en verhuur van gemeentelijk vastgoed (eigendom) laat zien dat efficiënter en effectiever gebruik beperkt haalbaar is. Het betreft incidentele of structurele verhuur van met name ruimten op De Schans, in het Cultuurhuis, het gemeentehuis en de aula. Een eerste stap die is genomen, is de verhuizing van Coöperatie de Kleine Schans naar het Cultuurhuis. Door het vertrek van de Rabobank kwam de exploitatie van het Cultuurhuis onder druk te staan. Op De Schans huurde de Coöperatie ruimte van Omnia Wonen. De huuropbrengst komt nu ten goede aan gemeentelijk vastgoed en het Cultuurhuis. In dit geval ter compensatie van de vervallen huuropbrengsten van de Rabobank. Met het aantrekken van meer huurders en gebruikers in het gemeentelijk vastgoed zijn extra huuropbrengsten haalbaar.

Focus in overige producten op voorkomen lastenverhogende uitgaven

Binnen de overige budgetten is sprake van toenemende wettelijke en kwaliteitseisen aan dienstverlening. Inzetten op een besparing is niet realistisch. De focus ligt hier op het voorkomen van lastenverhogende uitgaven. De ambities bevinden zich op basisniveau: de basis op orde om te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving en voorgeschreven kwaliteitseisen, overheidsbrede dienstverlening 2020 (Vereniging Directeuren Publiekszaken), de Digitale Agenda (VNG-KING) en de trends en ontwikkelingen voor de gemeenten van de toekomst (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). De taken worden in veel gevallen uitgevoerd in samenwerking met en door ketenpartners. Kosten van dienstverlening door ketenpartners laten een stijgende lijn zien, onder andere loon- en prijsstijgingen. Ook hier ligt de focus op het beheersen van de kosten. Een besparing op deze onderdelen is niet realistisch.

3. Herstelmaatregelen

Om vanaf begrotingsjaar 2023 tot een reële en structureel sluitende begroting te komen, worden herstelmaatregelen voorgesteld.

Vooruitkijken op basis van een realistische kostenontwikkeling

Alvorens herstelmaatregelen te formuleren is het eerst van belang om het tekort vast te stellen. Het tekort wordt in dit verband gedefinieerd als het verschil tussen de hogere werkelijke lasten ten opzichte van de reeds geraamde lasten. Voor het reëel bepalen van het tekort, moet in dit geval evenwel een aanpassing worden gedaan op de berekening van de voorlopige begrotingsresultaten uit hoofdstuk twee. Zoals toegelicht is een belangrijk uitgangspunt bij het opstellen van de begrotingsresultaten dat alleen ten aanzien van het eerste begrotingsjaar indexering is toegepast.

Voor het bepalen van de bezuinigingsopgave voor programma 1 Samenleving is vorig jaar voor de zorgkosten jeugdzorg en Wmo berekend wat het zou betekenen als de indexering voor loon- en prijsontwikkeling en autonome groei wel zou worden doorberekend. Op basis van deze kostenontwikkeling is de opgave oplopend tot € 1,5 miljoen in 2024 vastgesteld. De deelnemers aan de bezuinigingsdialoog zijn met deze opgave aan de slag gegaan en hebben met elkaar denkrichtingen en voorstellen geformuleerd. De geschatte totaalopbrengst van de denkrichtingen en de voorstellen waarvan 50 of meer procent van de deelnemers heeft laten weten het eens te zijn, lopen in 2024 op naar ruim € 1 miljoen (zie bijlage 9 Witboek bezuinigingsdialoog 2020-2021).

Als deze geschatte opbrengst van oplopend ruim € 1 miljoen wordt afgezet tegen de begrotingsresultaten waarbij alleen voor het eerste jaar rekening is gehouden met indexering, geeft dat het volgende beeld:

Tabel 3.1

	2022	2023	2024	2025
Saldo primitieve begroting 2022-2025	-702.000	-725.000	-761.000	-761.000
Mutaties Financieel Beeld 2022-2025 (<i>indexering alleen voor 2022 verwerkt</i>)	-186.097	-196.549	75.416	155.146
Voorlopige begrotingsresultaten (<i>zonder toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025</i>)	-888.097	-921.549	-685.584	-605.854
Potentiele opbrengst bezuinigingsdialoog programma 1 Samenleving	362.509	865.417	1.025.255	1.033.741
Begrotingsresultaten (<i>zonder toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025</i>) -/- potentiele opbrengst bezuinigingsdialoog programma 1	-525.588	-56.132	339.671	427.887

De resultaten in tabel 3.1 geven een vertekend beeld. Zoals hiervoor aangegeven, is voor het bepalen van de bezuinigingsopgave voor programma 1 Samenleving rekening gehouden met indexering van de zorgkosten jeugdzorg en Wmo. Hierdoor is de financiële opgave niet vastgesteld op een vast bedrag op basis van het tekort 2022 maar is de opgave vastgesteld oplopend tot € 1,5 miljoen 2024. Op basis van de onderliggende berekening (Kostenontwikkeling sociaal domein 2020-2024) zou het tekort in 2024 namelijk op € 1,9 miljoen uitkomen. De raad heeft vervolgens bij de behandeling van de kaderbrief 2021-2024 uitgesproken dat dit tekort te groot is om in zijn geheel met een bezuinigingsdialoog met de samenleving op te pakken en bij de begroting 2021-2024 heeft de raad de bezuinigingsopgave vastgesteld oplopend tot een bedrag van € 1,5 miljoen 2024.

In bijlage 7 Kostenontwikkeling sociaal domein 2021-2025 is wederom een doorrekening gemaakt van wat het zou betekenen voor de zorgkosten jeugdzorg en Wmo als wel een indexering voor loon- en prijsontwikkeling en autonome groei wordt toegepast. Zodoende is hierna in tabel 3.2 de regel "toepassen indexering zorgkosten jeugdzorg en Wmo 2023-2025" toegevoegd. De bedragen die in deze regel zijn opgenomen zijn de verschillen tussen de te verwachten zorgkosten jeugdzorg en Wmo voor de jaren 2023, 2024 en 2025 en de bijstelling van € 645.253 welke als gevolg van indexering voor 2022 in het Financieel beeld 2022-2025 (zie bijlage 11) is opgenomen. Hierdoor wordt voor het bepalen van het begrotingsresultaat en dus het bedrag waar verdere herstelmaatregelen voor nodig zijn, rekening gehouden alsof voor de zorgkosten jeugdzorg en Wmo wel voor alle jaren indexering wordt toegepast.

Tabel 3.2

	2022	2023	2024	2025
Saldo primitieve begroting 2022-2025	-702.000	-725.000	-761.000	-761.000
Mutaties Financieel Beeld 2022-2025 (<i>indexering alleen voor 2022 verwerkt</i>)	-186.097	-196.549	75.416	155.146
Toepassen indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025	0	-405.823	-838.252	-1.299.070
Voorlopige begrotingsresultaten (<i>met toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025</i>)	-888.097	-1.327.372	-1.523.836	-1.904.924

Verwerken potentiële opbrengst bezuinigingsdialoog 2020-2021

In het raadsvoorstel Witboek bezuinigingsdialoog 2020-2021 (zie bijlage 8) wordt de raad onder andere voorgesteld om in te stemmen met het overnemen en uitvoeren van de denkrichtingen en voorstellen waarvan 50 of meer procent van de deelnemers heeft laten weten het eens te zijn. Zoals in hoofdstuk twee aangegeven, is deze potentiële opbrengst niet verwerkt in het Financieel Beeld 2022-2025. Als deze potentiële opbrengst conform het raadsvoorstel wordt verwerkt in de begrotingsresultaten, geeft dat het volgende beeld:

Tabel 3.3

Voorlopige begrotingsresultaten (<i>met toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025</i>)	-888.097	-1.327.372	-1.523.836	-1.904.924
---	-----------------	-------------------	-------------------	-------------------

Denkrichtingen en voorstellen bezuinigingsdialoog programma 1 Samenleving				
80. Ambulante begeleiding en dagbehandeling schrappen	319.600	333.000	347.000	347.000
76. Eigen bijdrage zorg hulpmiddelen bij kapitaalkrachtige inwoners	25.000	25.000	25.000	25.000
3. Wettelijke taken niet uitvoeren	0	39.500	39.500	39.500
47. Schuldhulpverlening	4.000	4.000	4.000	4.000
49. Inburgeringsprocedure wettelijk opgelegd? Met minimum of maximum	2.000	2.000	2.000	2.000
20. Kunst- en cultuurbeleid	12.500	12.500	12.500	12.500
9. Sport	0	8.864	17.727	17.727
44. Jeugd- en jongerenwerk	0	23.800	23.800	23.800
79. Wmo (dagactiviteiten)	-3.636	45.490	70.053	70.053
27. Wmo (DemenTalent)	10.000	10.000	10.000	10.000
75. Wmo (huishoudelijke hulp)	55.900	117.400	123.250	123.250
43. Uitvoering wettelijke taken	-100.000	59.867	59.867	59.867
60. Jeugdzorg (onderwijs)	15.000	30.000	30.000	30.000
51. Leerlingenvervoer	0	22.500	22.500	22.500
31. Passend onderwijs	10.000	10.000	10.000	10.000
35. Adviesraad sociaal domein	0	3.000	6.000	6.000
86. Wmo (regiotaxi)	1.200	1.200	1.200	1.200
6. Sport	2.500	2.500	2.500	2.500
13. Sport	0	13.587	27.175	27.175
17. Kunst- en cultuurbeleid	0	62.500	125.000	125.000
18. Kunst- en cultuurbeleid	0	24.385	48.770	48.770
25. Coalitie Erbij	0	900	1.800	1.800
50. Onafhankelijke clientondersteuning	0	500	500	500
85. SMI	2.500	2.500	2.500	2.500
Indexering denkrichtingen en voorstellen Jeugdzorg en Wmo	5.945	10.424	12.613	21.099
Potentiele opbrengst bezuinigingsdialoog programma 1 Samenleving	362.509	865.417	1.025.255	1.033.741

Begrotingsresultaten (<i>met toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025</i>) + potentiële opbrengst bezuinigingsdialoog programma 1	-525.588	-461.955	-498.581	-871.183
---	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Omdat bij de voorlopige begrotingsresultaten uit tabel 3.2 rekening is gehouden met de indexering van de zorgkosten jeugdzorg en Wmo 2023-2025 moet bij denkrichtingen en voorstellen die op jeugdzorg en Wmo zien, ook rekening worden gehouden met deze indexering. Dit is bij de berekening van de potentiële opbrengst van de denkrichtingen en voorstellen niet bij alle onderdelen verwerkt. Zodoende is in tabel 3.3 een aparte regel opgenomen waardoor voor de denkrichtingen en voorstellen die specifiek betrekking hebben op jeugdzorg en/of Wmo, de indexering alsnog is verwerkt in de potentiële opbrengst.

Uit de begrotingsresultaten onderaan tabel 3.3 blijkt dat na verwerking van de potentiële opbrengst van de bezuinigingsdialoog programma 1 Samenleving voor alle jaren een tekort resulteert.

Aanvullende herstelmaatregelen

Om vanaf begrotingsjaar 2023 tot een reële en structureel sluitende begroting te komen zijn aanvullende maatregelen nodig. Daarom worden aanvullend op de reeds ingezette bezuinigingsmaatregelen de volgende herstelmaatregelen voorgesteld:

Tabel 3.4

Begrotingsresultaten (met toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025) + potentiële opbrengst bezuinigingsdialoog programma 1				
	2022	2023	2024	2025
Aanvullende maatregelen				
Taakstelling programma 1 - uitwerking denkrichtingen zonder opbrengst uit de bezuinigingsdialoog en onderzoek naar voorbeelden uit den landen	0	0	50.000	100.000
Bezuinigingsopgave programma 2-4	75.000	150.000	250.000	250.000
Extra verhoging OZB jaarlijks met 1%	28.000	56.000	84.000	112.000
Subtotaal	103.000	206.000	384.000	462.000
Begrotingsresultaten (met toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025) + potentiële opbrengst bezuinigingsdialoog programma 1 + mogelijke verdere denkrichtingen				
	-422.588	-255.955	-114.581	-409.183

Taakstelling programma 1

Zoals uit bijlage 9 Witboek bezuinigingsdialoog 2020-2021 blijkt, zijn er naast denkrichtingen waarvan een potentiële opbrengst te bepalen is, ook denkrichtingen zonder geschatte opbrengst. Voor deze denkrichtingen is aanvullend onderzoek nodig om een potentiële besparing te kunnen bepalen. In het raadsvoorstel Witboek bezuinigingsdialoog 2020-2021 (zie bijlage 8) wordt de raad gevraagd om ook denkrichtingen zonder geschatte opbrengst en waarvan 50 of meer procent van de deelnemers heeft laten weten het eens te zijn, over te nemen en te laten uitvoeren.

Daarnaast zijn in den lande enkele voorbeelden beschikbaar die niet in de bezuinigingsdialoog naar voren zijn gebracht. Uitgewerkt en ingevoerd kunnen deze voorbeelden ook voor Woudenberg tot mogelijke besparingen leiden. Omdat hier mogelijk interessante voorbeelden tussen zitten, wil de gemeente hier graag verder onderzoek naar doen.

Zodoende stelt het college als aanvullende herstelmaatregel een taakstelling voor programma 1 voor van € 50.000 in 2024 oplopende naar € 100.000 in 2025. Deze taakstelling wordt ingevuld met de uitkomsten uit de onderzoeken naar de denkrichtingen zonder geschatte opbrengst en de onderzoeken naar voorbeelden uit den lande.

Bezuinigingsopgave programma 2 tot en met 4

Bij de besluitvorming omtrent de begroting 2021-2024 heeft de raad unaniem een amendement aangenomen inzake de bezuinigingsopgave voor de programma's 2 tot en met 4. Overwegende dat de bezuinigingsdialoog zich uit diende te strekken tot alle programma's en de toezegging van het college om bij de kadernota 2022 een presentatie van bezuinigingsmogelijkheden in de programma's 2 tot en met 4 te voegen, is besloten deze inventarisatie af te wachten alvorens een besluit te nemen over de aanpak.

In bijlage 10 is deze ambtelijke inventarisatie opgenomen. Zoals uit deze inventarisatie blijkt, vragen besparingen op de programma's 2 tot en met 4 om scherpe keuzes in het wel of niet uitvoeren van bepaalde taken en/of verlaging van de kwaliteit van dienstverlening en/of uitvoering van het beheer. De loonkosten vallen formeel onder programma vijf en mogelijke bezuinigingen op loonkosten worden daar inzichtelijk gemaakt. Bij de ambtelijke inventarisatie is wel gekozen om aan te geven welke taken hieraan binnen de programma's twee tot en met vier gekoppeld zijn. Het maakt namelijk inzichtelijk of er op taakniveau wel of geen keuzemogelijkheden zijn.

Verder blijkt uit de financiële scan provincie Utrecht (zie bijlage 2) dat de gemeente Woudenberg behalve ten aanzien van de clusters sociaal domein ook met betrekking tot de clusters bebouwing en omgeving hogere netto lasten heeft ten opzichte van de middelen welke de gemeente hiervoor uit het gemeentefonds ontvangt.

Gegeven het voornoemde besluit van de raad en de twee stukken in de bijlagen, stelt het college voor om in het kader van aanvullende herstelmaatregelen een taakstelling voor de programma's 2 tot en met 4 op te nemen. Het voorstel is om deze voor 2022 op € 75.000 te stellen oplopend naar € 250.000 in 2025. Indien hiertoe besloten wordt, volgt hiervoor in de begroting 2022 een stelpost. De concrete uitwerking van de stelpost wordt niet in de begroting 2022 opgenomen maar volgt in het Tweede Herstelplan. De besluitvorming over de concrete uitwerking van de taakstelling voor de programma's 2 tot en met 4 vindt dan ook gelijktijdig met de besluitvorming over het Tweede Herstelplan plaats.

Extra verhoging OZB jaarlijks met 1%

Zoals uit bijlage 9 Witboek bezuinigingsdialoog 2020-2021 blijkt, is tijdens de groen- en witboekfase van de bezuinigingsdialoog verschillende keren door deelnemers gesproken over de mogelijkheid van het verhogen van de OZB. Er is door meerdere deelnemers voor gepleit en het werd als reële optie gezien. Omdat de raad als kader voor de dialoog had meegegeven dat belastingverhoging niet aan de orde was, is hier uiteindelijk geen voorstel voor opgesteld.

Verder wordt in de financiële scan (zie bijlage 2) onder belangrijkste bevindingen beschreven dat de Woudenbergse onbenutte belastingcapaciteit circa € 1 miljoen is. Vervolgens worden in hoofdstuk twee van de financiële scan de tarieven vergeleken met de referentiegemeenten. Uit deze vergelijking blijkt dat het Woudenbergse OZB-tarief voor eigenaren woningen lager is dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Het feit dat de gemiddelde OZB-waarde van de woningen hoger is, wordt gecompenseerd in de berekening van het tarief dat in rekening wordt gebracht.

Gegeven de wens van de deelnemers van de bezuinigingsdialoog om de financiële pijn zo breed mogelijk te verdelen en de informatie uit de financiële scan, stelt het college als aanvullende herstelmaatregel een beperkte OZB-verhoging van 1% per jaar voor. Met deze herstelmaatregel wordt het OZB-tarief jaarlijks met 2,5% verhoogd in plaats van met 1,5%. Dit levert oplopend tot € 112.000 in 2025 aan extra opbrengsten op.

In onderstaand overzicht wordt een beeld gegeven van de extra opbrengsten OZB bij een jaarlijkse extra verhoging van 1%, 1,25%, 1,5%, 1,75% en 2%.

Opbrengsten				
Extra verhoging OZB, bovenop standaard 1,5%	2022	2023	2024	2025
1%	28.000	56.000	84.000	112.000
1,25%	35.000	70.000	105.000	140.000
1,5%	42.000	84.000	126.000	168.000
1,75%	49.000	98.000	147.000	196.000
2%	56.000	112.000	168.000	224.000

Vordering op het Rijk

Na de verwerking van de voorgestelde aanvullende herstelmaatregelen (zie tabel 3.4) is nog geen sprake van een reëel en structureel sluitende begroting vanaf 2023. Echter loopt er momenteel een arbitrageprocedure om het geschil tussen het Rijk en VNG op te lossen over de tekorten in de jeugdzorg. Deze procedure moet in mei resulteren tot een semi-bindende uitspraak welke essentieel is om op het gebied van jeugdzorg te komen tot een oplossing op inhoud en financiën vanaf 2022. Om de acute problematiek in jeugdzorg en de financiële druk die dit veroorzaakt bij gemeenten en hun inwoners te verlichten, heeft het kabinet besloten wel al voor 2021 extra incidentele middelen beschikbaar te stellen.

De druk op het Rijk om met een oplossing voor de structurele financiële problemen in jeugdzorg te komen, is groot. Diverse recente rapporten tonen de noodzaak hiertoe aan. Zo is het structurele tekort door AEF becijferd

op € 1,7 miljard³ en benadrukt ook de commissie Sint⁴ de noodzaak tot stevige politieke besluiten over de toekomst van jeugdhulp, jeugdbescherming en bijbehorende financiering.

In afwachting op de semi-bindende uitspraak van de arbitrageprocedure, is het niet wenselijk om bovenop de aanvullende herstelmaatregelen welke in tabel 3.4 worden voorgesteld, meer aanvullende herstelmaatregelen te treffen. Hiermee treffen we de begroting onevenredig hard terwijl mogelijk op korte termijn duidelijkheid komt over extra structurele middelen voor jeugdzorg.

Zodoende stelt het college voor om voor alle jaren een vordering op het Rijk op te nemen van € 360.000. Dit bedrag is 30% van € 1,2 miljoen. Op basis van een ander recent verschenen rapport⁵ zou Woudenberg in 2019 namelijk € 1,2 miljoen tekort zijn gekomen op het gebied van jeugdzorg.

Tabel 3.5

Begrotingsresultaten (met toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025) + potentiële opbrengst bezuinigingsdialoog programma 1 + mogelijke verdere denkrichtingen				
	2022	2023	2024	2025
	-422.588	-255.955	-114.581	-409.183
Alternatieve denkrichting	2022	2023	2024	2025
Vordering op het Rijk (=30% van 1,2 miljoen euro)	360.000	360.000	360.000	360.000
Subtotaal	360.000	360.000	360.000	360.000
Eindtotaal incl. alternatieve denkrichting	-62.588	104.045	245.419	-49.183

Conclusie

De al ingezette maatregelen uit de bezuinigingsdialoog en programma 5 blijken niet voldoende om vanaf 2023 een reële en structureel sluitende begroting te kunnen presenteren. Aanvullende maatregelen zijn nodig, waarbij voor zowel programma 1 als de programma's 2-4 een taakstelling wordt voorgesteld. Daarnaast wordt als een beperkte OZB-verhoging van 1% per jaar voorgesteld. Met deze herstelmaatregel wordt het OZB-tarief jaarlijks met 2,5% verhoogd in plaats van met 1,5%. Omdat wij verder in afwachting zijn van de semi-bindende uitspraak van de arbitragecommissie of ook voor de komende jaren structureel extra middelen voor jeugdzorg beschikbaar worden gesteld, wordt ten slotte een vordering op het Rijk voorgesteld. In afwachting van deze semi-bindende uitspraak achten wij het niet wenselijk om bovenop de voornoemde herstelmaatregelen, aanvullende herstelmaatregelen te treffen. Daar wordt de begroting mogelijk onevenredig hard door geraakt.

Met de verwerking van de voornoemde aanvullende herstelmaatregelen en de vordering op het Rijk zien de begrotingsresultaten er als volgt uit:

Tabel 3.6

Begrotingsresultaten (met toepassing indexering zorgkosten Jeugdzorg en Wmo 2023-2025) + potentiële opbrengst bezuinigingsdialoog programma 1				
	2022	2023	2024	2025
	-525.588	-461.955	-498.581	-871.183
Aanvullende maatregelen	2022	2023	2024	2025
Taakstelling programma 1 - uitwerking denkrichtingen zonder opbrengst uit de bezuinigingsdialoog en onderzoek naar voorbeelden uit den landen	0	0	50.000	100.000
Bezuinigingsopgave programma 2-4	75.000	150.000	250.000	250.000
Extra verhoging OZB jaarlijks met 1%	28.000	56.000	84.000	112.000
Vordering op het Rijk (=30% van 1,2 miljoen euro)	360.000	360.000	360.000	360.000
Subtotaal	463.000	566.000	744.000	822.000
Eindtotaal	-62.588	104.045	245.419	-49.183

³ <https://www.aef.nl/storage/images/Stelsel-in-groei-een-onderzoek-naar-financiële-tekorten-in-de-jeugdzorg.pdf>

⁴ https://vng.nl/sites/default/files/2021-04/maatregelen_financiële_beheersbaarheid_jeugdwet.pdf

⁵ <https://www.itspublic.nl/wp-content/uploads/2021/03/20210330-Benchmark-tekorten-jeugdzorg-its-public.pdf>

Om te beoordelen of de uitwerking van deze taakstellingen tot een reële en structureel sluitende begroting vanaf 2023 resulteert, is het voor de provincie noodzakelijk om een concrete uitwerking van de bezuinigingsmaatregelen te zien. Als de raad besluit om de maatregelen over te nemen, worden de maatregelen (al dan niet als stelpost wat betreft de taakstellingen) in de begroting 2022 verwerkt. Verder wordt direct gestart met de benodigde onderzoeken om tot concrete uitwerking van de taakstellingen te komen. Uiterlijk in de raad van december 2021 ontvangt u een Tweede Herstelplan waarin de een concrete uitwerking van de taakstellingen wordt opgenomen en er waarschijnlijk duidelijkheid is over extra structurele middelen jeugdzorg.